

บทที่ 4

แนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา

กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน

อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

การศึกษาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ในระยะที่ 2 (R₂) ครั้งนี้ ได้แบ่งหัวข้อการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน สำหรับการนำเสนอในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
 2. วัตถุประสงค์การวิจัย
 3. วิธีดำเนินการวิจัย
 4. แนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
 5. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
- ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

คำถามการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 (R₂) นี้มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามการวิจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. แนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาทมีอะไรบ้าง
2. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ

1. เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

2. เพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในระยะที่ 2 (R2) นี้ เป็นขั้นตอนที่นำผลจากการศึกษาที่นำข้อค้นพบในการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยในระยะที่ 2 ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ได้ร่วมกันพิจารณาบทเรียน ประสบการณ์ บริบทชุมชน ศักยภาพชุมชน สภาพการบริหารและดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินในปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินที่เหมาะสม และมีความเป็นไปได้สูงในการพัฒนา เพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. กรอบการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research: PAR) โดยใช้กรอบของการวิจัยจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาเป็นกรอบแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1.1 กิจการของชุมชน

1.2 ทนุชุมชน

1.3 แนวคิดกรม

1.4 การมีส่วนร่วม

1.5 กระบวนการเรียนรู้

2. ประชากร ในการวิจัยระยะที่ 2 นี้ ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ผู้มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท จำนวน 19 คน โดยจำแนกเป็นคณะกรรมการกลุ่ม 9 คน และตัวแทนของสมาชิกกลุ่ม 10 คน

2.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน 2 คน เกษตรตำบล 1 คน พัฒนาการประจำตำบล 1 คน เจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรประจำตำบล 1 คน ตัวแทนของมูลนิธิพลังนิเวศและชุมชน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสะพานหิน 1 คน และครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 คน รวม 9 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท การวิจัยใน

ระยะที่ 2 นี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการจัดเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยสร้างโอกาส กระตุ้นและเสริมพลังให้กับคณะกรรมการบริหารและสมาชิกกลุ่ม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากการวิจัยในระยะที่ 1 โดยอาศัยองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาบริบทชุมชน สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและความต้องการพัฒนาในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ที่คณะกรรมการ สมาชิก ชาวบ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ไว้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อค้นพบตนเองและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชุมชน

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้ เป็นการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่ให้ความสำคัญกับการระดมความคิดและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลความรู้ ความจริงอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจ ใช้ความรู้ที่ศึกษาร่วมกันมาใช้วางแผนการดำเนินงาน ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์รวมทั้งแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาการดำเนินงาน และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 สรุบทบทเรียนการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนา การดำเนินงานของกลุ่ม โดยการประชุมกลุ่มและจัดเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสรุบทบทเรียนของการดำเนินงานของกลุ่ม และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนให้คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเกิดความตระหนักในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนากลุ่มอาชีพ โดยจัดประชุมเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2548 โดยมีผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้คือ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน 2 คน เกษตรตำบล 1 คน พัฒนาการประจำตำบล 1 คน เจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรประจำตำบล 1 คน ตัวแทนของมูลนิธิพลังนิเวศน์และชุมชน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสะพานหิน 1 คน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 คน คณะกรรมการของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน 9 คน และสมาชิกของกลุ่ม 10 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน

ในการจัดประชุมครั้งนี้ได้มีการทบทวนผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 ซึ่งจะได้รับทราบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ รวมทั้งความต้องการในการพัฒนากลุ่มอาชีพ และดำเนินการร่วมกันในการแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท

3.2 กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาทโดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันที่ วันที่ 11 สิงหาคม 2548 โดยใช้สถานที่ภายในบริเวณศาลา

เอนกประสงค์ของวัดสะพานหินเช่นเดิม มีผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีนี้ประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน 1 คน เกษตรตำบล 1 คน พัฒนาการประจำตำบล 1 คน เจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ประจำตำบล 1 คน ตัวแทนของมูลนิธิพลังนิเวศน์และชุมชน 1 คน คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน 19 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสะพานหิน 1 คน รวม 26 คน ได้ร่วมกันดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท

การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินในครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมในการประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และได้ร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินขึ้นมาโดยอาศัยแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพของกรมการพัฒนาชุมชน (2546ข, หน้า 3-4) มาเป็นกรอบแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. มีสถานที่ทำการของกลุ่มที่ใช้ในการประกอบกิจกรรม
2. มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม
3. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และบริหารกลุ่มตามบทบาทหน้าที่
4. มีการประชุมของคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
5. มีการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ของกลุ่ม
6. มีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม
7. มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสมาชิกกลุ่ม
8. มีแผนการดำเนินงานและปฏิบัติตามแผน
9. มีการส่งเสริมและเผยแพร่การดำเนินงานของกลุ่ม
10. มีความต่อเนื่องของการผลิต
11. มีการดำเนินงานด้านการตลาดเพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม
12. มีทุนดำเนินงานของกลุ่ม หรือมีแหล่งเงินทุนของกลุ่ม
13. มีการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์
14. มีการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม
15. มีการจัดทำระบบบัญชีและมีการตรวจสอบ
16. มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่ม
17. การได้รับข่าวสารเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ การผลิต และการตลาด
18. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน

โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันพิจารณากรอบแนวทางในการกำหนดดัชนีชี้วัดดังกล่าว รวมทั้งร่วมกันนำเสนอข้อมูลอื่นๆ ที่จะสามารถนำมากำหนดเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน จากนั้นได้มีมติร่วมกันออกมาให้กำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จดังนี้

1. มีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการกลุ่ม เดือนละ 1 ครั้ง
2. มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่ม
3. มีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารโดยการฝึกอบรมและดูงาน
4. มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง
5. มีการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม
6. มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มเพื่อให้สมาชิกมีความรู้และยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ
7. มีแผนการดำเนินงานกลุ่ม
8. มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการ การตลาด

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยและนักวิจัยในชุมชน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แบบสร้างข้อสรุปการจำแนกชนิดของข้อมูลแบบไม่ใช้ทฤษฎี คือการจำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล โดยยึดกรอบการวิจัยเป็นหลัก รวมทั้งสังเคราะห์สรุปเป็นแนวทางและวิธีการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ดังนี้

4.1 นำเสนอข้อมูลผลการศึกษาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพ ร่วมกันวิเคราะห์และตรวจสอบในการประชุมกลุ่มและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์สรุปเป็นบทเรียนแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพ และใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ในระหว่างการศึกษาเก็บข้อมูล

แนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

จากการจัดประชุมกลุ่ม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการบริหาร ผู้นำชุมชน ข้าราชการ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้มีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการจัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ และชาวบ้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน นำไปสู่การแสวงหาแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหา และความต้องการการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ใช้กรอบแนวทางดำเนินงานของ

กลุ่ม 5 ประการ ประกอบด้วย กิจกรรมของชุมชน ทุณชุมชน นวัตกรรม การมีส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมของชุมชน

การดำเนินงานในกระบวนการจัดตั้งและการบริหารงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ คณะกรรมการของกลุ่มขาดการประสานการดำเนินงาน ขาดการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการ ไม่มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษร การรวมกลุ่มยังไม่เหนียวแน่นขาดการประชุมและการประสานงานอย่างต่อเนื่อง และความต้องการพัฒนา คือ ต้องการคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท ดังนี้

ตาราง 2 แนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านกิจกรรมของชุมชน

ปัญหา และความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. คณะกรรมการของกลุ่มขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่องและต้องการคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน	1. คัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการกลุ่ม 2 คน มอบหมายให้เป็นผู้ประสานงานกับคณะกรรมการและสมาชิกและพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารโดยให้มีการฝึกอบรมและดูงาน
2. ขาดการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการกลุ่ม	2. กำหนดให้มีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการกลุ่ม เดือนละ 1 ครั้ง
3. ไม่มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษร	3. จัดทำระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่ม ให้ชัดเจน

2. ทุณชุมชน

ในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท ปัญหาในด้านทุนการดำเนินงานที่พบคือ ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินจากการลงทุนในอาชีพหลัก วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตบางชนิดต้องนำมาจากภายนอกชุมชนและมีราคาสูง และความต้องการพัฒนา คือ ต้องการ

เงินทุนหมุนเวียนในการบริหารกลุ่มและการลงทุน ซึ่งมีแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท ดังนี้

ตาราง 3 แนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านทุนชุมชน

ปัญหา และความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินจากการลงทุนในอาชีพหลัก	1.1 ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง 1.2 ส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว/บัญชีครัวเรือน
2. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตบางชนิดต้องนำมาจากภายนอกชุมชนและมีราคาแพง	2. รวมกลุ่มกันผลิตวัตถุดิบ เพื่อลดต้นทุนการผลิต
3. ต้องการเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารกลุ่มและการลงทุน	3.1 ขอรับงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตให้กับสมาชิกกลุ่มจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3.2 การระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม 3.3 จัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของกลุ่ม

3. นวัตกรรม

ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ในด้านการพัฒนาและการคิดค้นวิธีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่พบคือ ขาดความรู้ในด้านการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ขาดการบันทึกความรู้ด้านการผลิต ขาดทักษะและการจัดการด้านการตลาด สมาชิกของกลุ่มบางส่วนยังไม่ยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ และความต้องการพัฒนา คือ การพัฒนาความรู้ในด้านการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม การสนับสนุนให้กลุ่มมีการบันทึกความรู้ด้านการผลิต เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานและการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มเพื่อให้สมาชิกมีความรู้และยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ การพัฒนาด้านแผนการตลาดให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท ดังนี้

ตาราง 4 แนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านนวัตกรรม

ปัญหา และความต้องการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. ขาดความรู้ในด้านการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน	1. พัฒนาความรู้ให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มในด้านการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม
2. ขาดทักษะและการจัดการด้านการตลาด	2. พัฒนาศักยภาพด้านแผนการตลาดให้กับคณะกรรมการบริหารกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม
3. ขาดการบันทึกความรู้ด้านการผลิต	3. สนับสนุนให้มีการบันทึกความรู้ด้านการผลิต
4. สมาชิกของกลุ่มบางส่วนยังไม่ยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ	4. ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มเพื่อให้สมาชิกมีความรู้และยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ

4. การมีส่วนร่วม

ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท ในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่าสมาชิกขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม ขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ขาดการแสดงความคิดเห็นในแนวทางการดำเนินงาน ขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม และความต้องการพัฒนา คือ ต้องการให้กลุ่มมีแผนการดำเนินงานจากความต้องการของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาทดังนี้

ตาราง 5 แนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านการมีส่วนร่วม

ปัญหา และความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. สมาชิกไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	1. จัดตารางกำหนดการประชุมให้สอดคล้องกับกับเวลาในการทำกินของสมาชิก

ตาราง 5 (ต่อ)

ปัญหา และความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
2. สมาชิกไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม	2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลาในการทำกินของสมาชิก
3. สมาชิกขาดการแสดงความคิดเห็นในแนวทางการดำเนินงาน	3. ประชุมสมาชิกเพื่อร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม
4. สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหากลุ่ม	4. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกลุ่มให้สมาชิกได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอ
5. สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลกลุ่ม	5.1 สนับสนุนให้สมาชิกดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานของกลุ่มและร่วมปรับปรุงแก้ไขแนวทางการดำเนินงานที่เป็นปัญหาและอุปสรรค 5.2 จัดให้มีการประชุมใหญ่ประจำปีเพื่อให้สมาชิกกลุ่มนำเสนอและสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่ม
6. ต้องการให้กลุ่มมีแผนดำเนินงานจากความต้องการของสมาชิกกลุ่ม	6. จัดเวทีประชาคมเพื่อให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานกลุ่ม

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ ปัญหาที่พบคือขาดทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการ การตลาด ขาดความรู้ในการใช้และผลิตวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ขาดสถานที่ในการเป็นศูนย์กลางการประสานการเรียนรู้ของคนในชุมชนและระหว่างชุมชน ขาดทักษะในการบันทึกภูมิปัญญาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดแก่คนรุ่นหลังในชุมชน ความต้องการพัฒนา คือ ต้องการเรียนรู้ในเรื่องของการบริหารจัดการ การตลาด ต้องการความรู้ในเรื่องของการใช้และการผลิตวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ต้องการศูนย์การเรียนรู้ถาวรเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท ดังนี้

ตาราง 6 แนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านกระบวนการเรียนรู้

ปัญหา และความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. ขาดทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการ การตลาด	1. จัดการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการ การตลาด
2. ขาดความรู้ในการใช้และผลิตวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	2. จัดการฝึกอบรมความรู้ในการใช้และผลิตวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการประกอบอาชีพ
3. ขาดสถานที่ในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	3. จัดตั้งศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เพื่อเป็นศูนย์กลางของกลุ่มและชุมชนในการจัดกิจกรรม
4. ขาดทักษะในการบันทึกภูมิปัญญาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดแก่คนรุ่นหลังในชุมชน	4. จัดทำบันทึกการสร้างตำนานผลิตภัณฑ์ของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการถ่ายทอดและเรียนรู้ของคนในชุมชน

จากการจัดประชุมกลุ่ม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า มีแนวทางและวิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมอย้อยด้วยกันทั้งสิ้น 24 วิธีการ แต่โดยเหตุที่มีความจำกัดด้วยเวลาและเหตุผลอื่นๆ ผู้เข้าร่วมประชุมจึงเลือกที่จะใช้วิธีการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน 8 วิธีการ ดังนี้

1. กำหนดให้มีการประชุมของคณะกรรมการกลุ่ม เดือนละ 1 ครั้ง
2. จัดทำระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่มให้ชัดเจน
3. พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารโดยให้มีการฝึกอบรมและดูงาน
4. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง
5. การระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม
6. ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มเพื่อให้สมาชิกมีความรู้และยอมรับในวัฒนธรรมใหม่ๆ
7. จัดเวทีประชาคมเพื่อให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานกลุ่ม
8. จัดการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการ การตลาด

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

จากการจัดประชุมกลุ่ม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการบริหาร ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้าราชการ ผู้มีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการจัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ และชาวบ้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน นำไปสู่การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมก จังหวัดชัยนาทมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กิจกรรมชุมชน

ในด้านกิจกรรมของกลุ่ม มีแนวทางและวิธีการพัฒนาคือ มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มสม่ำเสมอ การจัดทำระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม และการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีการกำหนดกิจกรรมตามแนวทางการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในแต่ละกิจกรรมดังนี้

ตาราง 7 แนวทางและวิธีการพัฒนา กิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา
กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านกิจกรรมของชุมชน

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
1. กำหนดให้มีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง	1. ประชุมคณะกรรมการกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง	1. มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง	1. มีการประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง
2. จัดทำระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่มให้ชัดเจน	2. จัดทำระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร	2. มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่ม	2. กลุ่มมีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรให้สมาชิกถือใช้
3. พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ โดยมีการฝึกอบรมและดูงาน	3. อบรมเพิ่มประสิทธิภาพคณะกรรมการบริหารกลุ่ม	3. ฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการคณะกรรมการ	3. อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2.2 ทุนชุมชน

ในด้านทุนชุมชนมีแนวทางและวิธีการพัฒนาคือ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง การระดมทุนจากสมาชิก มีการกำหนดกิจกรรมและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในแต่ละกิจกรรม ดังนี้

ตาราง 8 แนวทางและวิธีการพัฒนา กิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านทุนชุมชน

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
1. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง	1. ให้ความรู้แก่สมาชิกเพื่อส่งเสริมอาชีพตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง	1. มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง	1. สมาชิกกลุ่มมีการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง
2. การระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม	2. ให้สมาชิกกลุ่มออมเงินอย่างน้อยคนละ 100 บาท/เดือน	2. มีการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม	2. กลุ่มมีทุนการดำเนินงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

2.3 นวัตกรรม

ในด้านนวัตกรรม มีแนวทางและวิธีการพัฒนาคือ ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ มีการกำหนดกิจกรรมและดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

ตาราง 9 แนวทางและวิธีการพัฒนา กิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านนวัตกรรม

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
1. ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่ม	1. จัดฝึกอบรมเพิ่มความรู้ให้กับสมาชิก โดยกระบวนการเชิงประจักษ์	1. มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่ม	1. สมาชิกในกลุ่มมีความรู้และยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ

2.4 การมีส่วนร่วม

ในด้านการมีส่วนร่วม แนวทางและวิธีการพัฒนา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงาน ได้มีการกำหนดกิจกรรมและดัชนีชี้วัดความสำเร็จดังนี้

ตาราง 10 แนวทางและวิธีการพัฒนา กิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา
ด้านการมีส่วนร่วม

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
1. การประชุมสมาชิกกลุ่มเพื่อร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม	1. จัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม	1. มีแผนดำเนินงานของกลุ่ม	1. มีแผนการดำเนินงานของกลุ่มที่มาจากการร่วมกันวางแผนโดยสมาชิก

2.5 กระบวนการเรียนรู้

ในต้นกระบวนการเรียนรู้ แนวทางและวิธีการพัฒนา คือ การจัดการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการ การตลาด ได้มีการกำหนดกิจกรรมและดัชนีชี้วัดความสำเร็จดังนี้

ตาราง 11 แนวทางและวิธีการพัฒนา กิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา
กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ด้านกระบวนการเรียนรู้

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
1. จัดการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการการตลาด	1. มีการจัดการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการบริหารจัดการการตลาด โดยร่วมมือกับ สนง. พาณิชยจังหวัด ชัยนาท	1. มีจัดการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการการตลาด	1. ให้สมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการมีความรู้ในด้านบริหารจัดการการตลาด

ในขั้นตอนนี้เป็นการแสวงหาแนวทางวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ในการพัฒนาของแต่ละกิจกรรมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมนโรมย์ จังหวัดชัยนาท และเป็นการกำหนดรูปแบบการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมนโรมย์ จังหวัดชัยนาทในขั้นตอนต่อไป

บทที่ 5

การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรัมย์ จังหวัดชัยนาท

การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรัมย์ จังหวัดชัยนาท เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม ในระยะที่ 3 (D) ที่จะนำเสนอในบทนี้จะแยกออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

1. คำถามการวิจัยและพัฒนา
2. วัตถุประสงค์การวิจัยและพัฒนา
3. วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา
4. การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรัมย์ จังหวัดชัยนาท
5. ผลการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรัมย์ จังหวัดชัยนาท

คำถามการวิจัยและพัฒนา

จะพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรัมย์ จังหวัดชัยนาท ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัยและพัฒนา

เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินหมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรัมย์ จังหวัดชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา

การศึกษาในระยะที่ 3 (D) นี้ เป็นการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรัมย์ จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการศึกษาในระยะที่ 1 (R_1) และระยะที่ 2 (R_2) ที่เกิดจากการปฏิบัติการจริงแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่ม ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้บรรลุตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาตามที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัยในระยะที่ 2 (R_2) ดังนั้นจึงใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กรอบการวิจัย

การศึกษาในระยะที่ 3 (D) เป็นการนำแนวทางและวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้ร่วมกันพัฒนาไว้ในระยะที่ 2 (R_2) มาใช้เป็นกรอบการวิจัย ดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

2. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาการ ในการวิจัยในระยะที่ 3 (D) นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยปลูกจิตสำนึกให้คณะกรรมการ สมาชิกของกลุ่ม ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินทุกฝ่ายได้ตระหนักในปัญหาและตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนร่วมมือกันนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 (R_1) และระยะที่ 2 (R_2) ไปสู่การปฏิบัติการจริง (interactive learning through action) เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพเอง

3. การตรวจสอบผลการวิจัยและพัฒนา

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำผลการพัฒนาไปเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้จากการวิจัยในระยะที่ 2 (R_2)

การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

จากแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ที่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้ส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากลุ่มอาชีพได้ร่วมกันกำหนดไว้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ซึ่งกำหนดไว้ 8 ประการ นั้นกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้ดำเนินการดังนี้

1. ด้านกิจการชุมชน

1.1 มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการสรุปบทเรียน ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมในรอบเดือนที่ผ่านมาและกำหนดแนวทางและกิจกรรมที่จะกระทำต่อไป

1.2 การจัดทำระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษร โดยเดิมกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินดำเนินกิจกรรมโดยมิได้มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยใช้การลงมติของที่ประชุมสมาชิกและมีการบันทึกรายงานการประชุม แต่ในบางครั้งการบันทึกมีข้อผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วน ทำให้การทำกิจกรรมต่างๆ ไม่คล่องตัว กลุ่มจึงได้มีการวางระเบียบข้อบังคับของกลุ่มขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากสำนักงานพัฒนาการอำเภอโนนรมย์ สำนักงานเกษตรอำเภอโนนรมย์ และธนาคารเพื่อเกษตรกร สาขาย่อยโนนรมย์ จัดส่งเจ้าหน้าที่ของแต่ละส่วนงานมาร่วมให้คำปรึกษาแนะนำในด้านการวางระเบียบข้อบังคับของกลุ่มขึ้นให้สมาชิกของกลุ่มได้ถือใช้กัน

1.3 การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารกลุ่ม กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้มีการฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการคณะกรรมการ โดยจัดส่งคณะกรรมการรวม 3 คนเข้าร่วมรับการฝึกอบรมโครงการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชน ที่จัดขึ้นโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาชัยนาท จากนั้นผู้เข้ารับการอบรมทั้ง 3 คนได้นำความรู้ที่ได้รับกลับมาถ่ายทอดให้กับคณะกรรมการคนอื่นๆ จนมีความรู้ทางด้านการบริหารจัดการพอสมควร

2. ด้านทุนชุมชน

2.1 ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับสมาชิก โดยผู้วิจัยร่วมกับนายอภิชัย มณีหนู ตัวแทนของมูลนิธิพลังนิเวศน์และชุมชน และนายสมพงษ์ จันโทภาส พนักงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอยุธยาโนรมย์ร่วมกันเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง การจัดทำบัญชีครัวเรือน และ ฯลฯ ให้กับสมาชิกของกลุ่มและเกษตรกรอื่นที่สนใจ

ภาพ 7 การส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียงและจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว/การจัดทำบัญชีครัวเรือน

ภาพ 8 การส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียงและจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว/การจัดทำบัญชีครัวเรือน

2.1 การระดมทุนจากสมาชิก กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินมีปัญหาทางด้านเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมอยู่พอสมควร การที่จะได้รับการสนับสนุนจากส่วนงานอื่นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ค่อนข้างยาก ดังนั้นที่ประชุมของสมาชิกกลุ่มจึงได้มีมติร่วมกันให้สมาชิกทุกคนออมเงินคนละ 100 บาทต่อเดือน โดยสำนักงานพัฒนาการอำเภอโนนหมกมณีเป็นผู้สนับสนุนในเรื่องของสมุดออมเงินรายคนของสมาชิก และทุกสิ้นเดือนคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมาย มีหน้าที่นำเงินออมของสมาชิกไปเข้าบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของกลุ่ม ที่ได้เปิดบัญชีไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอ้อยมโนรมย์ไว้แล้ว

3. ด้านนวัตกรรม

3.1 การถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่ม

3.1.1 ฝึกอบรมและสัมมนาเทคนิคการทำน้ำส้มควันไม้และการเผาถ่านไม้คุณภาพดี โดยกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน่วยอำเภอโนนหมกมณี จัดส่งนายนิรัญ มาเจริญ ประธานกลุ่มและนางสมคิด มลฉนวน กรรมการของกลุ่ม เข้าร่วมการฝึกอบรมสัมมนาเทคนิคการทำน้ำส้มควันไม้และการเผาถ่านไม้คุณภาพดี ในระหว่างวันที่ 18-20 ตุลาคม 2548 ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีผู้เข้าร่วมฝึกอบรมและสัมมนาในโครงการดังกล่าวจากจังหวัดต่างๆ ทั้งที่เป็นเกษตรกร

ลูกค้าของธนาคาร พนักงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและรวมไปถึง
ผู้สนใจอื่นๆ ประมาณ 60 คน

ภาพ 9 เรียนรู้เทคนิคการทำน้ำส้มควันไม้และการเผาถ่านไม้คุณภาพดี ที่ศูนย์การเรียนรู้
ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอพิมาย นครราชสีมา

3.1.2 ฝึกอบรมการเพาะเห็ดฟางในตะกร้าและการเพาะเห็ดแบบโรงเรือน

โดยกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน่วย
อำเภอโนนรมย์ ด้วยความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวนและวิทยาลัยเกษตรกรรม
และเทคโนโลยีชัยนาท จัดให้มีการฝึกอบรมการเพาะเห็ดฟางในตะกร้าและการเพาะเห็ดแบบ
โรงเรือนให้กับสมาชิกของกลุ่ม ในระหว่างวันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2548 ณ ศาลาเอนกประสงค์
วัดสะพานหินและภายในวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีชัยนาท รวมทั้งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม
ศึกษาดูงานในฟาร์มเห็ดตัวอย่างของเกษตรกรในเขต ตำบลนางลือ อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
และตำบลประศุก อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีสมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินและ
เกษตรกรอื่นๆ ที่สนใจเข้าร่วมรับการฝึกอบรมตามโครงการดังกล่าวจำนวน 32 คน

ภาพ 10 ฝึกอบรมการเพาะเห็ดฟางในตะกร้าและการเพาะเห็ดแบบโรงเรือน ตำบลนางลือ อำเภอมือ จังหวัดชัยนาท

4. ด้านการมีส่วนร่วม

4.1 การประชุมสมาชิกกลุ่มเพื่อร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม โดยกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาทและสำนักงานพัฒนาการอำเภอโมรย์จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาร่วมเป็นวิทยากรในกระบวนการจัดทำแผนของกลุ่มโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ในการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำและปรับปรุงแผนธุรกิจชุมชนของกลุ่ม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งนี้ได้มีการดำเนินงานขึ้นภายหลังจากที่คณะกรรมการบริหารกลุ่มได้เข้ารับการฝึกอบรมและการสัมมนาการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้กองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชน และฝึกอบรมสัมมนาเทคนิคการทำน้ำส้มควันไม้และการเผาถ่านไม้คุณภาพดี โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2548 โดยมีผู้เข้าร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวน 33 คน ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 8 คน และสมาชิกกลุ่ม จำนวน 25 คน ประเด็นในการจัดเวทีเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินเพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม และถ่ายทอดความรู้ทางด้านเทคนิคการทำน้ำส้มควันไม้และการเผาถ่านไม้คุณภาพดี การส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว/การจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มอาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 วัตถุประสงค์

4.1.1.1 เพื่อให้คณะกรรมการได้ถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนให้กับสมาชิกกลุ่ม

4.1.1.2 เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ในการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนและปรับปรุงแผนธุรกิจชุมชนให้มีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง

4.1.1.3 เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจชุมชน ซึ่งจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มอาชีพ

ภาพ 11 การถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนให้กับสมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

คณะกรรมการบริหารกลุ่มที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมและสัมมนาการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้กองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชนได้นำเสนอแผนธุรกิจชุมชนของกลุ่มที่คณะกรรมการบริหารกลุ่มได้ร่วมกันจัดทำขึ้นจากการปฏิบัติจริงในการสัมมนา ในระหว่างวันที่ 10-11 ธันวาคม 2548 ให้กับสมาชิกได้รับทราบและให้สมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมเวทีได้เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อร่วมกันวางแผนและปรับปรุงแผนธุรกิจชุมชนให้สามารถนำไปเป็นแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มและนำไปปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว/การจัดทำบัญชีครัวเรือนรวมทั้งจัดให้มีฐานการเรียนรู้เทคนิคการทำน้ำส้มควันไม้และการเผาถ่านไม้คุณภาพดีให้กับสมาชิกของกลุ่ม

ภาพ 12 ประธานกลุ่มถ่ายทอดความรู้การทำน้ำส้มควันไม้และการเผาถ่านไม้คุณภาพดีให้กับสมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

ภาพ 13 สมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินให้ความสนใจการทำน้ำส้มควันไม้/เผาถ่านไม้คุณภาพดี

5. ด้านกระบวนการเรียนรู้

5.1 การจัดการฝึกอบรม กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้รับความร่วมมือจากสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดชัยนาท จัดโครงการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ด้านการบริหารจัดการ ให้กับสมาชิกของกลุ่มขึ้น โดยเน้นทางด้านจัดการด้านการตลาด รูปลักษณ์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการตลาด และการจัดการเพิ่มขึ้น

ภาพ 14 การฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการ และการตลาด โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาท

ผลการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

1. ด้านกิจการชุมชน

1.1 การประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอเดือนละ 1 ครั้ง ผลการพัฒนา

1.1.1 คณะกรรมการบริหารกลุ่มที่เข้าร่วมประชุม ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและแนวทาง การบริหารงานกลุ่มและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารงานของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

1.1.2 คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการและมอบหมายการดำเนินงานด้านการบริหารงาน การประสานงานให้กับประธานกลุ่มรับผิดชอบ และมีรองประธานทำงานด้านการบริหารและการประสานงานร่วมกับประธาน 1

คน กรรมการด้านการผลิต 2 คน ด้านการตลาด 2 คน ด้านการประชาสัมพันธ์ 1 คน และ เลขานุการกลุ่ม 1 คน

1.1.3 คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม โดยร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมอย จังหวัดชัยนาท ประจำปี 2549

1.2 การจัดทำระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษร ผลการพัฒนา

1.2.1 กลุ่มอาชีพ บ้านสะพานหินมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษร

1.3 การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ผลการพัฒนา

1.3.1 คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินมีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดทำบัญชีและการจัดทำบัญชีของกลุ่ม การจัดทำแผนธุรกิจชุมชน มีความตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

1.3.2 คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน จากการเรียนรู้และปฏิบัติจริงและร่วมกันจัดทำแผนธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

1.3.3 คณะกรรมการบริหารกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ได้เรียนรู้ในนวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น

2. ด้านทุนชุมชน ผลการพัฒนา

2.1 สมาชิกของกลุ่มมีการออมเงินคนละ 100 บาทต่อเดือน ซึ่งเมื่อกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินรับฝากจากสมาชิกแล้ว ได้นำเงินมาฝากไว้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สาขาอยุธยาโนนหมอย ซึ่งกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้เปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ไว้ ก่อนหน้าแล้ว โดยมียอดเงินคงเหลือที่รวมกับเงินทุนของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินที่มีอยู่ก่อน แล้ว ณ 30 ธันวาคม 2548 จำนวน 26,432.64 บาท

2.2 สมาชิกของกลุ่มมีการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.3 กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินขอขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อขอรับการสนับสนุนทางด้านเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

3. ด้านนวัตกรรม ผลการพัฒนา

3.1 สมาชิกของกลุ่ม มีความรู้และทักษะในการผลิตด้านไม้คุณภาพดี และการผลิตน้ำส้มควันไม้เพื่อใช้ทดแทนสารเคมีในการกำจัดแมลง ส่วนสมาชิกของกลุ่มที่มีอาชีพทางการทำกรรไกรตัดแต่งกิ่งไม้ ได้รับการฝึกฝนอบรมและถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิตกรรไกรตัดแต่งกิ่งไม้ให้มีคุณภาพดีกว่าที่เคยทำอยู่

3.2 กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินมีการบันทึกความรู้ด้านการพัฒนาการผลิตเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อจะถ่ายทอดให้กับเยาวชนในตำบลและเกษตรกรทั่วไป

3.3 สมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และทักษะในการด้านการตลาดเพิ่มขึ้น ทำให้กลุ่มมีตลาดในการจัดส่งสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้มากกว่าเดิม

3.4 สมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่ให้การยอมรับกับนวัตกรรมใหม่ โดยเฉพาะน้ำส้มควั่นไม้ ซึ่งเป็นสารกำจัดแมลงที่สมาชิกสามารถผลิตขึ้นได้เอง ทดแทนการใช้สารเคมีที่มีราคาแพง และเป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยสมาชิกมีเตาอิวาเตะที่ใช้ผลิตน้ำส้มควั่นไม้อยู่ในชุมชนทั้งสิ้น 16 เตา ซึ่งนอกจากจะได้ถ่านไม้คุณภาพดีใช้เองในสมาชิกของกลุ่มแล้ว ยังสามารถจำหน่ายให้กับเกษตรกรอื่นๆ เป็นรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

4. ด้านการมีส่วนร่วม ผลการพัฒนา

4.1 สมาชิกและกรรมการของกลุ่มให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมมากขึ้น จากการตรวจบันทึกรายงานการประชุมของกลุ่มหลังจากที่มีการกำหนดวันและวาระการประชุมที่ชัดเจนพบว่า สมาชิกเข้าร่วมประชุมโดยเฉลี่ยครั้งละ 38 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 92.7 ของสมาชิกทั้งหมด

4.2 จากการตรวจบันทึกรายงานการประชุมของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินพบว่า สมาชิกมีการเสนอความคิดเห็นในการดำเนินงานของกลุ่มอย่างเปิดเผย

4.3 ผู้นำในชุมชนประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินเพิ่มขึ้น โดยผู้ใหญ่บ้านได้นำเสนอโครงการและโครงการของกลุ่มผ่านทางสำนักงานพัฒนาการอำเภอโนรมย์ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาการอำเภอโนรมย์ มอบเครื่องเหล็กสำหรับการเพาะเห็ดฟางในตะกร้าจำนวน 12 ชุด เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มใช้ประโยชน์ในการเพาะเห็ดฟางในตะกร้า และกลุ่มได้มอบให้กับสมาชิกของกลุ่ม 6 ราย นำไปใช้ประโยชน์ โดยกลุ่มได้ให้ยืมเงินทุนไปเพื่อประกอบการรายละ 1,000 บาท สมาชิกสามารถสร้างรายได้จากการเพาะเห็ดฟางในตะกร้าจำหน่ายได้วันละประมาณ 200-400 บาท ส่วนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้านได้นำเสนอแผนงานและการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินผ่านทางองค์การบริหารส่วนตำบลทาดนวนเพื่อขอรับการสนับสนุนทางการเงินและองค์ความรู้ต่อไป ส่วนประชาชนในชุมชนบ้านสะพานหินให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโดยซื้อผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตขึ้น รวมทั้งให้ความสนใจเข้าร่วมรับการฝึกอบรมความรู้ใหม่ๆ ของกลุ่มด้วย

4.4 สมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้ร่วมกันลงทุนสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดขนาด 8x16 เมตร ขึ้น 2 โรง และมีการจัดระบบในการดูแลและเก็บผลผลิตอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนเป็นรายได้ของกลุ่มวันละประมาณ 800-1,000 บาท

ภาพ 15 กิจกรรมของสมาชิกกลุ่มภายในโรงเรียนเพาะเห็ดของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

5. ด้านกระบวนการเรียนรู้ ผลการพัฒนา

5.1 สมาชิกของกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการตลาด และการจัดการเพิ่มขึ้น

5.2 กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้รับการสนับสนุนในด้านเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอยุธยาโนนรัมย์ จัดตั้งเป็นโรงเรียนทำกินทำใช้ โดยใช้ภายในบริเวณบ้านของนายนิรุฒ มาเจริญเป็นสถานที่ในการจัดฝึกอบรมและเรียนรู้

5.3 กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินได้ประสานความร่วมมือกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอยุธยาโนนรัมย์จัดส่งสมาชิกของกลุ่มไปศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกชุมชน เช่น จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีชัยนาท และสวนพวงจันทร แล้วนำกลับมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกได้เรียนรู้และขณะเดียวกันได้ประสานความร่วมมือไปยังกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มสตรีในตำบลเดียวกันและตำบลอื่นๆ เพื่อขอความร่วมมือในการจัดส่งวิทยากรหรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกของกลุ่มบ่อยครั้ง ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความรู้ในการประกอบอาชีพหลากหลายขึ้น

ตาราง 12 สรุปกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน เปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัด

กิจกรรมการพัฒนา	ผลการพัฒนา	เปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดในการพัฒนา
1. กำหนดให้มีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง	มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง	ตรงกับดัชนีชี้วัด
2. จัดทำระเบียบข้อบังคับของกลุ่มให้เป็นลายลักษณ์อักษร	มีระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร	ตรงกับดัชนีชี้วัด
3. พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการโดยการฝึกอบรม-ศึกษาดูงาน	มีการฝึกอบรม-ศึกษาดูงาน	ตรงกับดัชนีชี้วัด
4. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง	สมาชิกมีการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง	ตรงกับดัชนีชี้วัด
5. มีการระดมทุนจากสมาชิก	สมาชิกมีการออมเงิน คนละ 100 บาทต่อเดือน	ตรงกับดัชนีชี้วัด
6. มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิก ให้อยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ	สมาชิกยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ	ตรงกับดัชนีชี้วัด
7. จัดเวทีประชาคมเพื่อให้สมาชิกร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงาน	มีแผนการดำเนินงานของกลุ่มที่ได้จากการร่วมกันจัดทำโดยสมาชิก	ตรงกับดัชนีชี้วัด
8. จัดฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการและการตลาด	มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการและการตลาด	ตรงกับดัชนีชี้วัด

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาทในครั้งนี้ขอเสนอสรุปผลการวิจัย โดยมีสาระสำคัญเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. สรุปการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปการวิจัย

การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท
3. เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท

การวิจัยและพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) โดยอาศัยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ชุมชน การสนับสนุนให้ชาวบ้านบ้านสะพานหิน คณะกรรมการบริหารและสมาชิกกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท ได้ค้นหาศักยภาพ ประสพการณ์ ความสำเร็จ ปัญหาและความต้องการการพัฒนา แสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา รวมทั้งดำเนินกิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท โดยกำหนดการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท

การวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท เป็นการดำเนินงานที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ได้เข้ามาร่วมวิจัยและพัฒนาในแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา ได้แก่

1.1 สมาชิกของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน จำนวน 41 คน

1.2 ประชากรบ้านสะพานหินที่ไม่เป็นสมาชิกของกลุ่ม จำนวน 14 คน รวม 55

คน

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ได้แก่

2.1 ผู้นำโดยตำแหน่งในหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน 2 คน

2.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ เกษตรตำบล 1 คน พัฒนาการประจำตำบล 1 คน เจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรประจำตำบล 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสะพานหิน 1 คน

2.3 ตัวแทนของมูลนิธิพลังนิเวศและชุมชน (องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่) 1 คน

2.4 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 คน

ผลการวิจัยและพัฒนา สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

1.1 ด้านกิจการของชุมชน ในปี พ.ศ. 2545 เกษตรกรภายในหมู่บ้าน ได้มีความคิดที่จะแก้ปัญหาในด้านต้นทุนการผลิตของเกษตรกรในหมู่บ้านโดยลดการใช้ปุ๋ยเคมีและเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยหมักที่ใช้วัตถุดิบหลักมาจากส่วนประกอบต่างๆ ของต้นจำนาคทดแทนการใช้ปุ๋ยยูเรีย โดยเริ่มจากการแบ่งปันกันใช้ในหมู่สมาชิก ซึ่งปรากฏผลว่าผลผลิตที่ได้ไม่แตกต่างจากการใช้ปุ๋ยเคมีแต่ต้นทุนต่ำกว่ามาก ทำให้ปุ๋ยหมักของกลุ่มเริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมมากขึ้น ทางกลุ่มจึงผลิตออกมาจำหน่ายให้กับผู้ที่สนใจนำไปใช้ นอกจากนี้ผู้เพาะพันธุ์ไม้ประดับได้สั่งให้กลุ่มผลิตให้เป็นจำนวนมากจนผลิตไม่ทันกับความต้องการของตลาด กลุ่มจึงต้องระดมรับสมาชิกเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มแรงงานในการผลิต และเพื่อระดมทุนที่จะต้องใช้ด้วย

นอกจากนี้กลุ่มยังได้ส่งเสริมให้สมาชิกและผู้สนใจผลิตน้ำส้มควันไม้ ซึ่งเป็นสารกำจัดแมลงที่ดีที่สุดที่เกษตรกรสามารถผลิตขึ้นเองได้และได้ถ่านไม้คุณภาพดีจากการเผาไม้เพื่อทำน้ำส้มควันไม้ด้วย ส่งเสริมให้สมาชิกและผู้สนใจผลิตน้ำยาเอนกประสงค์ใช้ล้างจาน ชักผ้าเองซึ่งทำให้ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้มาก ขณะนี้กลุ่มกำลังศึกษาหาความรู้ในเรื่องของการทำฮอโมนที่ใช้ฉีดบำรุงพืช โดยใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและไม่มีพิษ เพื่อให้สมาชิกและผู้สนใจนำไปใช้อีกด้วย

1.2 ทุนชุมชน ประกอบด้วย

1) เงินทุน เงินทุนในการดำเนินงานของกลุ่มในครั้งแรกได้จากเงินทุนส่วนตัวของคณะผู้ริเริ่มตั้งกลุ่มเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบวัตถุดิบ ต่อมาเมื่อมีการรวมตัวกันมากขึ้น และมีการระดมสมาชิกจึงให้มีการลงหุ้นกันของสมาชิกในกลุ่ม และกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนเกษตรกรรมบ้านหลั่น ซึ่งอยู่หมู่บ้านใกล้เคียงให้ยืมเงินไม่มีดอกเบี้ยจำนวน 5,000 บาท เพื่อเป็นทุนหมุนเวียน แต่ยังไม่เพียงพอ

2) วัตถุดิบ เนื่องจากในพื้นที่มีต้นจำปาซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักซึ่งมีมาก ไม่ต้องซื้อ ทำให้กลุ่มไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ คงเสียแต่ค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมและขนส่ง ส่วนภาชนะบรรจุอันประกอบไปด้วยกระสอบปุ๋ยหรือกระสอบใส่อาหารสัตว์นั้น กลุ่มหาซื้อจากร้านขายของเก่าหรือรับซื้อจากเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งทำให้มีต้นทุนอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก และสามารถเวียนใช้ได้หลายครั้ง

3) องค์ความรู้ ชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาในเรื่องของปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกกันมานานแล้วแต่ไม่ค่อยจะนำมาใช้ประโยชน์ แต่เมื่อประสบกับปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงมากขึ้น เกษตรกรจึงหันมาหาองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ ประกอบกับนายนิรัญ มาเจริญ ประธานของกลุ่มได้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการจากกรมพัฒนาที่ดินในเรื่องของการพัฒนาดิน การผลิตปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ และได้นำความรู้ที่ได้รับมาเป็นทุนในการพัฒนากระบวนการในการผลิตปุ๋ยและพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม

1.3 ด้านนวัตกรรม กลุ่มได้มีการพัฒนาวิธีการผลิตปุ๋ยที่มีวัตถุดิบหลักจากกิ่งและใบจำปาที่มีคุณภาพดีและเหมาะสมกับความต้องการของตลาด และพัฒนารูปแบบของกรรไกรตัดแต่งกิ่งไม้ของสมาชิกในกลุ่มโดยใช้ต้นแบบจากจังหวัดอุทัยธานี โดยมีเทคนิคและวิธีการที่สั่งสมความรู้และทดลองทำงานได้ผลผลิตที่เหมาะสมแก่การใช้งาน ส่วนในด้านของการทำน้ำส้มควันไม้และถ่านไม้คุณภาพดี กลุ่มได้จัดส่งสมาชิกอันประกอบด้วยนายนิรัญ มาเจริญ ประธานกลุ่มและนางถาวร คงมาก ไปเรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ ในการผลิตจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพิมาย และนำกลับมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกของกลุ่ม โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนทำกินทำใช้ขึ้นในบริเวณบ้านของนายนิรัญเอง สำหรับการบริหารจัดการกลุ่มมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม และมีการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่าย โดยแบ่งการบริหารงานเป็นกลุ่มย่อยตามประเภทอาชีพของสมาชิก มีกรรมการกลุ่มย่อยหรือผู้ประสานงานของแต่ละกลุ่มย่อย มีการผลัดเปลี่ยนกันระหว่างสมาชิกเพื่อทำการผลิตในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน

1.4 การมีส่วนร่วม สมาชิกกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานของกลุ่ม และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันจากผลการดำเนินงานของกลุ่ม แต่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นในการร่วมคิดและเสนอปัญหา รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหามา ในส่วนของคณะกรรมการบริหารกลุ่มให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุม การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน

การดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม สำหรับในส่วน of ประชาชนในชุมชนและผู้นำในชุมชน มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มบ้างโดยผู้นำชุมชนได้เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มกับหน่วยงานต่างๆ ในการให้การสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ

1.5 กระบวนการเรียนรู้ การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพมีการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในชุมชนกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มองค์กรชุมชนอื่นๆ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่ม และเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นเพื่อนำมาพัฒนาและเป็นแนวทางแก้ไขหากกลุ่มมีปัญหาในการดำเนินงาน เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถของสมาชิกในการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์พบว่าการถ่ายทอดกระบวนการ ทำน้ำส้มควันไม้และถ่านไม้คุณภาพดี และการทำฮอโมไนซ์ให้กับผู้ที่สนใจและผู้ที่ยังทำไม่เป็นทั้งในหมู่บ้านและชุมชนอื่นที่สนใจด้วย ดังนั้นจึงพบว่ามีจำนวนผู้ทำน้ำส้มควันไม้ในตำบลนี้เพิ่มขึ้น เมื่อมีปัญหาในการดำเนินงานจะร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยอาศัยประสบการณ์จากการทำงาน of สมาชิกกลุ่ม คำแนะนำจากผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน และจากส่วนราชการอื่นที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาจึงเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และสามารถนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม จะเห็นได้จากการพัฒนากระบวนการ กรรมวิธี และขั้นตอนในการเผาถ่าน การบริหารงานของกลุ่มและการตลาด กระบวนการเรียนรู้ ด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายในการดำเนินงานของ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

2.1 กิจกรรมของชุมชน การดำเนินงานในกระบวนการจัดตั้งและการบริหารงานของกลุ่มอาชีพ ปัญหาที่พบคือ คณะกรรมการในกลุ่มย่อยขาดการประสานงานในการดำเนินงาน ในลักษณะเครือข่าย ไม่มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษร การรวมกลุ่มยังไม่เหนียวแน่น ขาดการประชุมและการประสานงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะอาชีพหลักของสมาชิกกลุ่มยังคงเป็นการปลูกผัก ซึ่งต้องมีการตัดและเก็บผักหมุนเวียนกันอยู่ตลอด ทำให้เวลาว่างของสมาชิกมักจะไม่ตรงกัน จากการตรวจสอบบันทึกรายงานการประชุมของกลุ่มที่มีอยู่ประมาณ 10 ครั้ง นับตั้งแต่มีการจัดตั้งกลุ่ม พบว่าสมาชิกของกลุ่มมาประชุมโดยเฉลี่ยครั้งละ 22- 23 คน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเพียงประมาณ 50% ของสมาชิกกลุ่มเท่านั้น

2.2 ทุนชุมชน ในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ปัญหาในด้านทุนดำเนินการที่พบคือ ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินจากการลงทุนในอาชีพหลักจากข้อมูลของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน่วยอำเภอโนนรมย์และสหกรณ์การเกษตรมโนรมย์จำกัด พบว่าสมาชิกของกลุ่มหรือคู่สมรสเป็นลูกค้าของธนาคารฯ 29 ราย มีหนี้สินกับธนาคารฯ สูงสุด 840,000 บาท ต่ำสุด 40,000 เฉลี่ย

30,300 บาท/ราย สมาชิกของกลุ่มหรือคู่สมรสเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรมโนรมย์จำกัด 12 ราย มีหนี้สินกับสหกรณ์ฯ สูงสุด 248,000 บาท ต่ำสุด 80,000 บาท เฉลี่ย 27,333 บาท/ราย นอกจากนี้พบว่าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตบางส่วนต้องนำมาจากภายนอกชุมชนและมีราคาสูง อุปสรรคในการผลิตไม่เพียงพอ

2.3 นวัตกรรม ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินในด้านการพัฒนาและคิดค้นวิธีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่พบคือ ขาดบุคลากรหรือวิทยากรที่มีความชำนาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ขาดทักษะในการบันทึกสิ่งที่คิดค้นได้ ขาดทักษะและการจัดทำแผนการตลาด ขาดทักษะด้านการบันทึกความรู้ด้านการพัฒนา

2.4 การมีส่วนร่วม ปัญหาที่พบในด้านการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินคือ สมาชิกขาดความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทาง การดำเนินงาน สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินของกลุ่ม

2.5 กระบวนการเรียนรู้ ในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ปัญหาที่พบคือขาดการถ่ายทอดประสบการณ์ และภูมิปัญญาด้านการผลิตปุ๋ย การเผาถ่าน การทำน้ำส้มควันไม้และการทำการไถดัดแต่งกิ่งไม้ให้กับคนรุ่นหลังในชุมชน ขาดบุคลากรที่มีทักษะในการถ่ายทอดประสบการณ์ และภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชน ขาดสถานที่ในการเป็นศูนย์กลางการประสานการเรียนรู้ของคนในชุมชน และระหว่างชุมชน ขาดทักษะในการบันทึกภูมิปัญญา เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดแก่คนรุ่นหลังในชุมชน

3. ความต้องการการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

3.1 กิจกรรมชุมชน การดำเนินงานในกระบวนการจัดตั้งและการบริหารงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ความต้องการพัฒนา คือ คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการบริหารงาน และการประสานงานที่มีคุณภาพ

3.2 ทุนชุมชน ในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ความต้องการในด้านทุนชุมชนคือ กลุ่มต้องการให้มีการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารงานในกลุ่ม เพราะในปัจจุบันยังไม่มีส่วนราชการใดเข้ามาสนับสนุนทางด้านเงินทุน โดยกลุ่มได้รับการสนับสนุนเงินยืมไม่มีดอกเบี้ยเป็นทุนหมุนเวียนจากโรงเรียนเกษตรกรในพระราชดำริ (บ้านหลั่น) และเงินทุนสนับสนุนโครงการโรงเรียนทำกินทำใช้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขามโนรมย์บางส่วน และกลุ่มใช้การระดมทุนจากสมาชิกให้ออมเงินในลักษณะของเงินสัจจะออมทรัพย์ ซึ่งยังไม่เพียงพอแก่การขยายงานของกลุ่ม

3.3 นวัตกรรม ความต้องการของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน คือ ต้องการพัฒนาด้านการตลาดของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ และสามารถดำเนินการเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับกลุ่มได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้กลุ่มต้องการมีความรู้ด้านการตลาด

3.4 การมีส่วนร่วม ความต้องการพัฒนาในด้านการมีส่วนร่วมของการดำเนินงาน กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน คือให้มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และคณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

3.5 กระบวนการเรียนรู้ ความต้องการพัฒนาในกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน คือกลุ่มต้องการศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นสถานที่จัดแสดงและจำหน่าย ประสานงานด้านการตลาด เป็นสถานที่พัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ และเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชน

4. แนวทางและวิธีการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

4.1 กิจการชุมชน มีแนวทางและวิธีการพัฒนา คือ คัดเลือกคณะกรรมการผู้แทนกลุ่มย่อยเป็นผู้ประสานงานในรูปแบบเครือข่ายกลุ่มอาชีพ และกำหนดให้มีการประชุมร่วมกัน ของคณะกรรมการเครือข่าย จัดทำระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษรโดยให้สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

4.2 ทุนชุมชน มีแนวทางและวิธีการพัฒนา คือ มีการระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่ม โดยให้สมาชิกออมเงินคนละ 100 บาท ต่อเดือน ขอรับการสนับสนุนเงินทุนและงบประมาณ สนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตให้กับสมาชิกกลุ่ม จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ทำหน้าที่ประสานแหล่งทุนให้กับสมาชิกกลุ่ม ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง ส่งเสริมให้ครอบครัวของสมาชิก จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมให้กลุ่มและชุมชนจัดทำแผนชุมชน และการรวมกลุ่มซื้อวัตถุดิบจำนวนมากๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต

4.3 นวัตกรรม มีแนวทางและวิธีการพัฒนา คือ สนับสนุนให้มีการพัฒนาศักยภาพ ด้านการตลาดแก่คณะกรรมการและ สมาชิกกลุ่ม และสนับสนุนให้มีการบันทึกตำนานผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน และการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มและผู้สนใจ

4.4 การมีส่วนร่วม มีแนวทางและวิธีการพัฒนา คือ ประชุมสมาชิกเพื่อร่วมกันจัดทำ แผนการดำเนินงานของกลุ่ม การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกลุ่มให้สมาชิกได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการประชุมสมาชิกเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานประจำปีของกลุ่ม สนับสนุนให้สมาชิก ดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานของกลุ่มและร่วมปรับปรุงแก้ไขแนวทางการดำเนินงานที่เป็น ปัญหาและอุปสรรค และจัดให้มีการประชุมใหญ่ประจำปีเพื่อสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่ม

4.5 กระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางและวิธีการพัฒนา คือ จัดทำโครงการถ่ายทอด ภูมิปัญญาพัฒนาชุมชน อบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพวิทยากรชุมชน สร้างศูนย์จัดแสดงจำหน่าย ผลิตภัณฑ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน และจัดทำบันทึกการสร้างตำนานผลิตภัณฑ์ของชุมชน

5. การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน กลุ่มร่วมกันพัฒนาการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยกลวิธีที่ใช้ในการพัฒนาดำเนินการตามรูปแบบที่สร้าง โดยการปฏิบัติการจริงในกลุ่ม ปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จำลองสถานการณ์ การฝึกอบรมและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำแผนธุรกิจชุมชน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ดังนี้

5.1 เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคและการพัฒนากลุ่ม

5.2 ได้มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินงานร่วมกัน

5.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม มีแผนการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มร่วมกันดำเนินการ

6. ผลการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนา การแสวงหาแนวทางวิธีการพัฒนา และการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุมกลุ่ม และการฝึกอบรม เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ในชุมชน ผู้มีประสบการณ์ ข้าราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนในชุมชนร่วมกันคิดร่วมกัน ถ่ายทอดประสบการณ์ในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน บริบทของกลุ่ม ศักยภาพ ปัญหาและความต้องการพัฒนา แนวทางและวิธีการพัฒนา และการร่วมกันพัฒนากลุ่มและชุมชนของตนเอง ก่อให้เกิดผลการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ดังนี้

6.1 สมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนร่วมกันทบทวนประวัติศาสตร์ของชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดตั้งและความเป็นมาของชุมชน ก่อให้เกิดความผูกพันและ ความเป็นหนึ่งของคนในชุมชน เกิดความรักและความสามัคคีของคนในชุมชน

6.2 มีการถ่ายทอดความเป็นมาของชุมชนและเรียนรู้ความเป็นมาของชุมชน เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชน

6.3 มีการเรียนรู้ร่วมกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของคนในชุมชนเกิดกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.4 มีการระดมความคิดและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ในด้านการดำเนินงานของกลุ่มทำให้ทราบถึงปัญหา และความต้องการพัฒนา รวมทั้งศักยภาพของชุมชน ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการแสวงหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนา การดำเนินงานที่เป็นกิจการของชุมชนโดยคนในชุมชน

6.5 สมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม และเป็นบทเรียนให้คนในชุมชนได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านอื่นๆ ของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน จากการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินมีการดำเนินงานจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนในชุมชน เริ่มต้นจากการผลิตเพื่อใช้และพัฒนาเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ปัจจุบันกลายเป็นทั้งอาชีพเสริมและอาชีพหลักของคนในชุมชน กลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินเป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ร่วมกันของคนในชุมชน เป็นการรวมตัวกันเพื่อให้เกิดอำนาจทางสังคมในการต่อรองกับภาครัฐและภาคเอกชนในด้านการผลิต การตลาด และทุนดำเนินการ รวมทั้งสนองตอบความต้องการของสมาชิกกลุ่ม

ในด้านการบริหารงาน มีการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการที่มีการเลือกจากสมาชิกที่มีศักยภาพ เพื่อบริหารกิจการของกลุ่ม กำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินงาน การริเริ่มงานใหม่ๆ และการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวินิดา ลิมจิตธรรมบุรณ์ (2536, หน้า 62-63) นอกจากนั้นพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหินนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบความต้องการของสมาชิกกลุ่มได้และสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน ซึ่งกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และผู้นำชุมชน รวมทั้งมีคณะกรรมการที่มีความสามารถในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกอบแก้ว จันทร์ดี (2539, หน้า 3) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรีพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรีคือ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ความสามารถในการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่ม และการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน

ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มพบว่า ในด้านการบริหารงาน กลุ่มไม่มีระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร ขาดการประชุมและการประสานงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานของกลุ่ม บางกิจกรรมไม่สามารถสนองตอบความต้องการของกลุ่มและสมาชิกกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ในด้านทุน มีปัญหาขาดเงินทุน หนี้สินจากการประกอบอาชีพหลักและ วัตถุประสงค์บางชนิดที่ต้องสั่งมาจากนอกชุมชนมีราคาสูง ขาดอุปกรณ์ในการผลิต สอดคล้องกับการศึกษาของกฤตติกา แสนโภชน์ (2546, บทคัดย่อ) สภาพการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนส่วนมากมี

ปัญหาเรื่องเงินทุน การบันทึกข้อมูลรายรับ รายจ่ายไม่ครบ แยกประเภทรายรับรายจ่ายไม่ได้ ไม่ทราบต้นทุนที่แท้จริง ไม่มีการวางแผนการตลาด

ปัญหาในด้านนวัตกรรม คือขาดทักษะและการจัดทำแผนการตลาด ขาดทักษะด้านการบันทึกความรู้ด้านการพัฒนาการผลิต สอดคล้องกับการศึกษาของชาติชาย มณีกาญจน์ (2538, หน้า 109-110) การที่สมาชิกกองทุนหมุนเวียนได้พิจารณาตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้เอง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการกองทุน และสมนึก ปัญญาสิงห์ (2524, บทคัดย่อ) การศึกษา อาชีพ การได้รับคำแนะนำในการดำเนินงาน การได้รับการสนับสนุน การดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จ

ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม คือสมาชิกขาดความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินของกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, หน้า 183) การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย นอกจากนั้นจากการศึกษา ของอนงค์ พัฒนจักร (2535, บทคัดย่อ) ปฤษฎา บุญเจือ (2536, บทคัดย่อ) กรรณิกา ชมดี (2524, หน้า 11) พบว่า การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มและการได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และสกันธ์ จันทรักษ์ (2528, หน้า 75) ประสาทร์ สิทธิเลิศ (2537, บทคัดย่อ) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรม

ด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือ ขาดการถ่ายทอดประสบการณ์และภูมิปัญญา ด้านการทำการรไกรติดตั้งกิ่งไม้ให้กับคนรุ่นหลังในชุมชน ขาดบุคลากรที่มีทักษะในการถ่ายทอด ประสบการณ์และภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชน ขาดสถานที่ในการเป็นศูนย์กลางการประสานการ เรียนรู้ของคนในชุมชนและระหว่างชุมชน ขาดทักษะในการบันทึกภูมิปัญญาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดแก่คนรุ่นหลังในชุมชน จากการศึกษาของจิรประภา อัครบวร, บุญอนันต์ พินัยทรัพย์, และสมบัติ กุสุมาวลี (2545, หน้า 311-312) พบว่า ชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน คือชุมชนที่มีการบริหารจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการให้ความรู้แก่คนในชุมชน และมีการบริหารจัดการและรักษามรดกของชุมชนไว้ให้ลูกหลานในชุมชน

2. ผลการพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน

2.1 การพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยการระดมสมอง ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันทำงานของคนในชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนา

ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแนวทางและหลักการพัฒนาชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน (2546ก, หน้า 5-10) กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่พัฒนาที่พยายามส่งเสริมให้คนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเกิดพลังสร้างสรรค์ทั้งทางความคิดและการทำงาน เพื่อให้เกิดแนวทางใหม่ในการพัฒนาของทุกฝ่าย กระบวนการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาของประชาชนในชุมชนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ในการระดมสมองร่วมกัน โดยผู้นำชุมชนและประชาชนจะต้องระดมความคิดร่วมกัน มีการวางแผนร่วมกัน และการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดข้อสรุปของงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

2.2 กิจกรรมเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน ได้ดำเนินการฝึกอบรมและสัมมนาการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน เป็นการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน และฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน และเมื่อดำเนินการพัฒนาการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนของกลุ่ม กลุ่มสามารถดำเนินการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนของกลุ่มและสามารถนำแผนธุรกิจชุมชนไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มได้ ในด้านการพัฒนาทุนการประสานแหล่งทุน การพัฒนาด้านการตลาด และกระบวนการผลิต โดยใช้แผนธุรกิจชุมชนของกลุ่มเป็นแนวทางการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าการพัฒนากลุ่มอาชีพ หรือวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืนและสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ด้วยดีนั้นจะต้องประกอบไปด้วยความพร้อมและความตระหนักของสมาชิกของกลุ่มและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนโดยตรง หรือจากส่วนงานอื่นรวมทั้งคนในชุมชนนั้นๆ เองด้วย สิ่งสำคัญที่สุดของกระบวนการพัฒนาคือการมีส่วนร่วมในทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

1.2 หน่วยงานของรัฐ เช่นกรมพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง ฯลฯ ควรให้การส่งเสริมวัฒนธรรมของการทำงานในระบบกลุ่ม โดยการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มให้คนในชุมชนบริหารจัดการทำงานของกลุ่มให้มีรูปแบบที่มีระบบ ระเบียบที่ชัดเจน มีความยุติธรรม มีความโปร่งใส เช่นการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชน การส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมในการทำงานกลุ่มไปพร้อมๆ กัน จะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมั่นคงทางเศรษฐกิจที่พอเพียงตามแนวพระราชดำริ

1.3 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในทุกขั้นตอน

ของการวิจัยและพัฒนา ซึ่งส่วนงานต่างๆของรัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น สามารถนำกระบวนการพัฒนาในลักษณะนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ เพื่อที่จะให้ได้ผลลัพธ์ที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.4 ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่าทุนในชุมชนมีอยู่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ทุนที่เป็นองค์ความรู้หรือทุนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคหรือท้องถิ่น ควรจะเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนได้ใช้ทุนที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมให้มีการสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์มิให้สูญหายไปในอนาคต เช่น โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 57 (บ้านท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์) ได้บรรจุหลักสูตรวิชาการทำน้ำส้มควันไม้และเผาถ่านไม้คุณภาพดี และการทำนาโดยไม่ใช้สารเคมี ไว้ในวิชาเลือกชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการทำแปลงทดลองหน้าโรงเรียน เป็นการให้ความรู้ในทางที่ถูกต้องแก่เยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต และทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่พอเพียงและเข้มแข็งยั่งยืน

1.5 การนำผลการวิจัยนี้ไปใช้หรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนากลุ่มหรือชุมชนอื่นๆ ให้ความเข้มแข็งมั่นคงเป็นสิ่งที่ดี แต่ผลที่ได้จากการศึกษาคงไม่สามารถนำไปปฏิบัติในลักษณะเดียวกันได้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะแต่ละกลุ่ม แต่ละชุมชนมีบริบทที่แตกต่างกัน ถ้าจะไปพัฒนากลุ่มอาชีพหรือชุมชนใดควรเริ่มจากการวิเคราะห์วัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ ก่อน และนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นฐานในการดำเนินงาน เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันแล้วร่วมคิด ร่วมทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป กลุ่มหรือชุมชนนั้นจะเข้มแข็งและยั่งยืนกว่าการที่จะเร่งรีบทำโดยการนำเอาเงื่อนไขของเวลามาเป็นตัวกำหนด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในทุกขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา ทำให้ได้รับผลของการวิจัยตรงกับความต้องการ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอีก เพราะเป็นกระบวนการที่ให้โอกาสผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาและพัฒนา ซึ่งจะทำให้มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาด้วยตนเอง

2.2 สถานการณ์และวิถีชีวิตของแต่ละชุมชนมีบริบทที่แตกต่างกันทำให้กระบวนการแนวทางและวิธีการพัฒนาแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการวิจัยและพัฒนาควรศึกษาและดำเนินการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์และวิถีของชุมชนโดยต้องคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ ไม่ใช่ความต้องการของผู้วิจัย

2.3 ในการวิจัยและพัฒนาไม่ว่าจะเป็นในสถานที่ใด ผู้วิจัยควรจะต้องค้นหาผู้มีความสำคัญ (Keyperson) ในการดำเนินงานของกลุ่มหรือชุมชนนั้นๆ เพื่อเป็นตัวช่วยดำเนินการในการเข้าไปในพื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือดำเนินการใดๆ ในการวิจัยจะทำได้อย่างคล่องตัวและสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- กรรณิกา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กฤตติกา แสนโกชน. (2546). การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานธุรกิจชุมชน: กรณีสินค้า
หัตถกรรมของจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.
- กอบแก้ว จันทร์ดี. (2539). รายงานการวิจัยการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของ
กลุ่มอาชีพสตรี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน.
- การพัฒนาชุมชน, กรม. (2529). เอกสารรายงานการวิจัยฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ส่วนท้องถิ่น.
- _____. (2530). การพัฒนาชุมชน:หลักและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.
- _____. (2538). ระเบียบวิธีดำเนินงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2543ก). คู่มือการดำเนินงานพัฒนาอาชีพและเงินทุน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
กรมการพัฒนาชุมชน.
- _____. (2543ข). วิทยาการกระบวนการ. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.
- _____. (2545). รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.
- _____. (2546ก). การสำรวจและจัดทำข้อมูลกลุ่มอาชีพ. กรุงเทพฯ: (อัดสำเนา).
- _____. (2546ข). คู่มือแนวทางการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.
- _____. (2546ค). รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.
- _____. (2546ง). เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ:
บางกอกบล็อก.
- จิรประภา อัครบวร, บุญอนันต์ พันัยทรัพย์, และสมบัติ กุสุมาวลี. (2545). ยุทธศาสตร์ชุมชน
เข้มแข็งด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: กรณีศึกษา ตำบลบางพระ จังหวัด
ฉะเชิงเทรา. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 42(4), 311-312.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เจลีเยว บุรีภักดี, และคนอื่นๆ. (2545). ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.พรินติ้ง
แมสโปรดักส์.
- ชาติชาย มณีกาญจน์. (2538). ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการจัดการกองทุนหมุนเวียน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์. (2548). **วิสาหกิจชุมชน**. ชัยนาท: สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ทองศักดิ์ คุ่มไ่่น้ำ. (2534). **การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- นัชชา อินทวงษา. (2548). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). **แนวนโยบายวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภการพิมพ์.
- บัณฑิตา ศรีชัยมูล. (2547). **การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้า หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ประสารต์ สิทธิเลิศ. (2537). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสิงห์บุรี**. ภาคนิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2537). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- _____. (2542). **เศรษฐกิจชุมชนทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ปฤษฎา บุญเจือ. (2536). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พนม ลิ้มอารีย์. (2522). **กลุ่มสัมพันธ์**. ภาพสินธุ์: จิตรภณฑ์การพิมพ์.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. (2545). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม**. นครปฐม: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ธนาคาร. (2545). **เอกสารประกอบการบรรยายโครงการฝึกอบรมพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรผู้รับผิดชอบดูแลสินเชื่อวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ: ธกส.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: ไทยออนูเคราะห์ไทย.

รัฐบาลไทย. (2547, มกราคม, 12). "คำแถลงนโยบายของรัฐบาล". [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.thaigov.go.th>.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมสังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

วนิดา ลิ้มจิตรสมบุรณ์. (2536). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการหมู่บ้าน: กรณีศึกษาหมู่บ้านสามทองและหมู่บ้านดลิ่งชัน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วีระศักดิ์ อนันตมงคล. (2541). การจัดเวทีประชาคมด้วยกระบวนการ A-I-C. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน.

ไว้ว ตระกูลอินทร์. (2548, มีนาคม 26). รองประธานกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน. สัมภาษณ์.

สกนธ์ จันทรักษ์. (2528). ปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.

สมนึก ปัญญาสิงห์. (2524). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2528). หลักสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สานิตร์ นิ่มเมือง. (2548, มีนาคม 21). สมาชิกกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน. สัมภาษณ์.

สายทิพย์ สุกดีพันธ์. (บก.). (2534). ปัญหาผู้นำกับการกำหนดนโยบายแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สิทธิณัฐ ประพุทธนิตสาร. (2545). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและ แนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เสนาะ ดิยาวี. (2544). หลักการบริหาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสรี พงศ์พิศ, วิชิต นันทสุวรรณ, และจำนงค์ แรกพินิจ. (2544). วิสาหกิจชุมชน: แผนแม่บท แนวคิด แนวทาง ตัวอย่างร่างพระราชบัญญัติ. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

อนงค์ พัฒนจักร. (2535). การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา หมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.

อำพร อาจมาก. (2548, มีนาคม 21). สมาชิกกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน. สัมภาษณ์.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มอาชีพ
บ้านสะพานหิน
หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอเมือง
จังหวัดชัยนาท

**คณะกรรมการกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอเมือง
จังหวัดชัยนาท**

1. นายนิรัญ มาเจริญ	ประธาน
2. นายไ้ว ตระกูลอินทร์	รองประธาน
3. นางถาวร คงมาก	กรรมการ/เหรัญญิก
4. นายไสว สกิจเกิด	กรรมการ/ผู้ช่วยเหรัญญิก
5. นางสมคิด มลฉนวน	กรรมการ
6. นางประเสริฐ อยู่แบน	กรรมการ
7. นางฉวีวรรณ นิยมพาลี	กรรมการ
8. นางเจลิยว อินทร์อิม	กรรมการ
9. นายวิเชียร ทับแสง	กรรมการ

สมาชิกกลุ่มอาชีพบ้านสะพานหิน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมนोरมย์ จังหวัดชัยนาท

นายทวี	เอี่ยมครอง	นายหน่วย	ทองยิ้ม
นางพิศ	ยิ้มเมือง	นางพะเยาว์	แพรวเขียว
นายสำรี	อ่อนเกิด	นางสมบูรณ์	อ่อนเกิด
นางบังอร	ผิวอ่อน	นางอนงค์	มีทงค์
นายวันชัย	อยู่รอง	นางศิริกาญจน์	รุจิเรก
นางสมจิตร	ประจักษ์ศิลป	นายเฉลิม	ทิกัว
นางวันเพ็ญ	ทศอินทร์	นางสายทอง	บุญรักษาสกุล
นางสุนันท์	เทียนนก	นางอนุกุล	ทับรอด
นายสมคิด	ประจักษ์ศิลป	นางสาวสุริน	โสธรรม
นางสุริน	เพชรโพธิ์	นายออด	โสธรรม
นายเจสียว	มาเจริญ	นายสุวิทย์	จันทะนะ
นางสมใจ	เกษสาคร	นายพิมล	นัมเมือง
นายเล็ก	พุทธยง	นางสาวสุดใจ	นิกล้ำ
นายสานิตร์	นัมเมือง	นางอำพร	อาจมาก
นางบุญดา	อ่วมดี	นายประสิทธิ์	ไม้อ้อย
นางล้ำ	อ่วมดี	นายสุวิทย์	นาคชม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ข

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งที่ 1

วันที่ 19 พฤษภาคม 2548

รายชื่อผู้เข้าร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. นายนิรุฒ มาเจริญ	ประธาน
2. นายไ้ว ตระกูลอินทร์	รองประธาน
3. นางถาวร คงมาก	กรรมการ/ற்றுญิก
4. นายไสว สกิกเกิด	กรรมการ/ผู้ช่วยற்றுญิก
5. นางสมคิด มลฉนวน	กรรมการ
6. นางประเสริฐ อยู่แบน	กรรมการ
7. นางฉวีวรรณ ฉิมพาลี	กรรมการ
8. นางเฉลียว อินทร์อิม	กรรมการ
9. นายวิเชียร ทับเส็ง	กรรมการ
10. นายสมพจน์ จันโทภาส	พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ
11. นายอภิชัย มณีนุช	ตัวแทนมูลนิธิพลังนิเวศน์และชุมชน
12. น.ส.ยุพา รอดอ่อน	เกษตรตำบล
13. นายวิสุทธิ์ สอนวรรณ	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
14. นายเฉลิม อ่วมดี	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านสะพานหิน
15. นายเฉลิม ทิกัว	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
16. นายมานะ มุ่งงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสะพานหิน
17. นายทวี เอี่ยมครอง	สมาชิกกลุ่ม
18. นางพิศ ยัมเมือง	สมาชิกกลุ่ม
19. นายสำริ อ่อนเกิด	สมาชิกกลุ่ม
20. นางบังอร ผิวอ่อน	สมาชิกกลุ่ม
21. นายวันชัย อยู่รอง	สมาชิกกลุ่ม
22. นางสมจิตร ประจงศิลป์	สมาชิกกลุ่ม
23. นางวันเพ็ญ ทศอินทร์	สมาชิกกลุ่ม
24. นางสุนันท์ เตื่อนนท	สมาชิกกลุ่ม
25. นายสมคิด ประจงศิลป์	สมาชิกกลุ่ม
26. นางสุริน เพ็ชรโพธิ์	สมาชิกกลุ่ม
27. นายเฉลียว มาเจริญ	สมาชิกกลุ่ม

28. นางสาวใจ เกษสาคร	สมาชิกกลุ่ม
29. นายเล็ก พุทธยง	สมาชิกกลุ่ม
30. นายสานิตร์ นิ่มเมือง	สมาชิกกลุ่ม
31. นายนวย ทองยิ้ม	สมาชิกกลุ่ม
32. นางพะเยาว์ แพรเขียว	สมาชิกกลุ่ม
33. นางสาวบุรณ อ่อนเกิด	สมาชิกกลุ่ม
34. นางอนงค์ มีทงค์	สมาชิกกลุ่ม
35. นางสาวกาญจน์ รุจิเวก	สมาชิกกลุ่ม
36. นางสาวทอง บุญรักษาสกุล	สมาชิกกลุ่ม
37. นางอนุกุล ทับรอด	สมาชิกกลุ่ม
38. นางสาวสุริน โสธรรม	สมาชิกกลุ่ม
39. นายออด โสธรรม	สมาชิกกลุ่ม
40. นายสุวิทย์ จันทะนะ	สมาชิกกลุ่ม
41. นายพิมล นิ่มเมือง	สมาชิกกลุ่ม
42. นางสาวสุดใจ นิกล้ำ	สมาชิกกลุ่ม
43. นางอำพร อาจมาก	สมาชิกกลุ่ม
44. นายมานะ ยิ้มเมือง	ชาวบ้าน
45. นายนพรัตน์ อินสิงห์	ชาวบ้าน
46. นายมานิตย์ ขวัญเนตร	ชาวบ้าน
47. นางสาวรัตนา อยู่รอง	ชาวบ้าน
48. นายสมชาย มีทงค์	ชาวบ้าน
49. นายวรพงษ์ กองกุล	ชาวบ้าน
50. นายประจักษ์ เจียมไทย	ชาวบ้าน
51. นายณัฐพงษ์ รอดเกตุ	ชาวบ้าน
52. นางประจวบ อยู่รอง	ชาวบ้าน
53. นายวิบูลย์ สารชาติ	ชาวบ้าน
54. นางสาววรรณวิภา ณรงค์มี	ชาวบ้าน
55. พ.ต.วินัย รุจิเวก	ชาวบ้าน
56. นางสาวกาญจนา เม้าทุ่ง	ชาวบ้าน
57. นายเหลือ อ่วมดี	ชาวบ้าน
58. นางศุภรัตน์ น้อยสุข	ครูอาสาสมัคร กศน. ผู้สังเกตการณ์
59. นางศรัณญา นิยมธรรม	ครูอาสาสมัคร กศน. ผู้สังเกตการณ์

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งที่ 2

วันที่ 9 มิถุนายน 2548

รายชื่อผู้เข้าร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. นายนิรุฒ มาเจริญ	ประธาน
2. นายไ้ว ตระกูลอินทร์	รองประธาน
3. นางถาวร คงมาก	กรรมการ/ற்றுญิก
4. นายไสว สกิกเกิด	กรรมการ/ผู้ช่วยற்றுญิก
5. นางสมคิด มลฉนวน	กรรมการ
6. นางประเสริฐ อยู่แบน	กรรมการ
7. นางฉวีวรรณ ฉิมพาลี	กรรมการ
8. นางเฉลียว อินทร์อิม	กรรมการ
9. นายวิเชียร ทับเส็ง	กรรมการ
10. นายสมพจน์ จันโทภาส	พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ
11. นายอภิชัย มณีนุช	ตัวแทนมูลนิธิพลังนิเวศน์และชุมชน
12. น.ส.ยุพา รอดอ่อน	เกษตรตำบล
13. นายวิสุทธิ์ สอนวรรณ	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
14. นายเฉลิม อ่วมดี	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านสะพานหิน
15. นายเฉลิม ทิกัว	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
16. นายสำเริง ทับเส็ง	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
17. นายบุญปลอด โพธิ์อัน	พัฒนาการประจำตำบล
18. นางพิศ ยิ้มเมือง	สมาชิกกลุ่ม
19. นายสำร อ่อนเกิด	สมาชิกกลุ่ม
20. นางบังอร ผิวอ่อน	สมาชิกกลุ่ม
21. นายวันชัย อู่รอง	สมาชิกกลุ่ม
22. นางสมจิตร ประจงศิลป์	สมาชิกกลุ่ม
23. นางวันเพ็ญ ทศอินทร์	สมาชิกกลุ่ม
24. นางสุนันท์ เตื่อนนง	สมาชิกกลุ่ม
25. นายสมคิด ประจงศิลป์	สมาชิกกลุ่ม
26. นางสุริน เพ็ชรโพธิ์	สมาชิกกลุ่ม
27. นายเฉลียว มาเจริญ	สมาชิกกลุ่ม

28. นางสาวใจ เกษสาคร	สมาชิกกลุ่ม
29. นายเล็ก พุทธยง	สมาชิกกลุ่ม
30. นายสารินทร์ นิ่มเมือง	สมาชิกกลุ่ม
31. นายนวย ทองขี้ม	สมาชิกกลุ่ม
32. นางพะเยาว์ แพรเขียว	สมาชิกกลุ่ม
33. นางสาวบุรณ อ่อนเกิด	สมาชิกกลุ่ม
34. นางอนงค์ มีทนต์	สมาชิกกลุ่ม
35. นางศุทธกาญจน์ รุจิเรก	สมาชิกกลุ่ม
36. นางสาวทอง บุญรักษาสกุล	สมาชิกกลุ่ม
37. นางอนุกุล ทับรอด	สมาชิกกลุ่ม
38. นางสาวสุริน ไสธรรม	สมาชิกกลุ่ม
39. นายออด ไสธรรม	สมาชิกกลุ่ม
40. นายมานะ ยิ้มเมือง	ชาวบ้าน
41. นายมานิตย์ ขวัญเนตร	ชาวบ้าน
42. นางสาวรัตนา อยู่รอง	ชาวบ้าน
43. นายสมชาย มีทนต์	ชาวบ้าน
44. นายประจักษ์ เจียมไทย	ชาวบ้าน
45. นายณัฐพงษ์ รอดเกตุ	ชาวบ้าน
46. นายวิบูลย์ สารชาติ	ชาวบ้าน
47. พ.ด.วินัย รุจิเรก	ชาวบ้าน
48. นายเหลือ อ่วมดี	ชาวบ้าน

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งที่ 3
วันที่ 18 กรกฎาคม 2548

รายชื่อผู้เข้าร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. นายนิรุฒ มาเจริญ	ประธาน
2. นายไ้ว ตระกูลอินทร์	รองประธาน
3. นางถาวร คงมาก	กรรมการ/เหรัญญิก
4. นายไสว สกิจเกิด	กรรมการ/ผู้ช่วยเหรัญญิก
5. นางสมคิด มลฉนวน	กรรมการ
6. นางประเสริฐ อยู่แบน	กรรมการ
7. นางฉวีวรรณ ฉิมพาสี	กรรมการ
8. นางเจสียว อินทร์อิม	กรรมการ
9. นายวิเชียร ทับแสง	กรรมการ
10. นายราเชนทร์ เสิงสุย	พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ
11. นายอนุกุล คลล้า	พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ
11. นายอภิชัย มณีนุช	ตัวแทนมูลนิธิพลังนิเวศน์และชุมชน
12. น.ส.ยุพา รอดอ่อน	เกษตรตำบล
13. นายวิสุทธิ์ สอนวรรณ	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
14. นายเฉลิม อ่วมดี	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านสะพานหิน
15. นายเฉลิม ทิกัว	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
16. นายสำเร็จ ทับแสง	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
17. นายบุญปลอด โพธิ์อัน	พัฒนาการประจำตำบล
18. นางมลวิภา สุทธิศิลป์	พัฒนาการอำเภอโนนรมย์
19. นายมานะ มุ่งงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสะพานหิน
20. นางศุภรัตน์ น้อยสุข	ครูอาสาสมัคร กศน.
21. นางศรีัญญา นิยมธรรม	ครูอาสาสมัคร กศน.
22. นายทวี เอี่ยมครอง	สมาชิกกลุ่ม
23. นายสำริ อ่อนเกิด	สมาชิกกลุ่ม
24. นางบังอร ผิวอ่อน	สมาชิกกลุ่ม
25. นายวันชัย อยู่รอง	สมาชิกกลุ่ม
26. นางสมจิตร ประจงศิลป์	สมาชิกกลุ่ม
27. นางวันเพ็ญ ทศอินทร์	สมาชิกกลุ่ม

28. นายสมคิด ประจักษ์ศิลป	สมาชิกกลุ่ม
29. นางสุริน เพ็ชรโพธิ์	สมาชิกกลุ่ม
30. นายเจลียว มาเจริญ	สมาชิกกลุ่ม
31. นางสมใจ เกษสาคร	สมาชิกกลุ่ม
32. นายเล็ก พุทธยง	สมาชิกกลุ่ม
33. นายสานิตร์ นิ่มเมือง	สมาชิกกลุ่ม
34. นายนวนย ทองยิ้ม	สมาชิกกลุ่ม
35. นางพะเยาว์ แพรเขียว	สมาชิกกลุ่ม
36. นางสมบุรณ์ อ่อนเกิด	สมาชิกกลุ่ม
37. นางอนงค์ มีทงค์	สมาชิกกลุ่ม
38. นางศิรกาญจน์ รุจิเรก	สมาชิกกลุ่ม
39. นางสาวทอง บุญรักษาสกุล	สมาชิกกลุ่ม
40. นางอนุกุล ทับรอด	สมาชิกกลุ่ม
41. นางสาวสุริน ไสธรรม	สมาชิกกลุ่ม
42. นายออด ไสธรรม	สมาชิกกลุ่ม
43. นายสุวิทย์ จันทะนะ	สมาชิกกลุ่ม
44. นายพิมล นิ่มเมือง	สมาชิกกลุ่ม
45. นางสาวสุดใจ นิกล้ำ	สมาชิกกลุ่ม
46. นางอำพร อาจมาก	สมาชิกกลุ่ม
47. นายมานะ ยิ้มเมือง	ชาวบ้าน
48. นายมานิตย์ ขวัญเนตร	ชาวบ้าน
49. นางสาวรัตนา อยู่รอง	ชาวบ้าน
50. นายสมชาย มีทงค์	ชาวบ้าน
51. นายประจักษ์ เจียมไทย	ชาวบ้าน
52. นายณัฐพงษ์ รอดเกิด	ชาวบ้าน
53. นายวิบูลย์ สารชาติ	ชาวบ้าน
54. พ.ต.วินัย รุจิเรก	ชาวบ้าน
55. นายเหลือ อ่วมดี	ชาวบ้าน
56. นายนพรัตน์ อินสิงห์	ชาวบ้าน
57. นายวรพงษ์ กองกุล	ชาวบ้าน
58. นางประณวน อยู่รอง	ชาวบ้าน

ภาคผนวก ค
การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน
และวิสาหกิจชุมชน

โครงการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชน

1. หลักการและเหตุผล

ตามแผนพัฒนากองทุนหมู่บ้านของธนาคารในปีบัญชี 2549 ธนาคารได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้กองทุนหมู่บ้าน (กทบ.) จำนวน 55,000 กองทุน และวิสาหกิจชุมชน จำนวน 12,000 แห่ง เพื่อเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงการดำเนินธุรกิจกับธนาคารและเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับกองทุนหมู่บ้านที่จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล รวมทั้งเพื่อพัฒนาระดับกองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนในอนาคตต่อไป และสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนที่ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารไปเพื่อดำเนินกิจการเพื่อให้สามารถพัฒนาการดำเนินการไปสู่ลักษณะของเครือข่ายเชื่อมโยงการดำเนินธุรกิจได้

เพื่อตอบสนองนโยบายของธนาคารในการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชน ธกส.สาขาชัยนาทจึงได้จัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กองทุนหมู่บ้านที่อยู่ในเป้าหมายการดำเนินงานของสาขา

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้สามารถพัฒนาธุรกิจเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับธนาคารโดยมีธุรกรรมกับธนาคาร อย่างน้อย 1 ประเภท เช่น เงินกู้ เงินฝาก การเรียกเก็บค่าบริการ ฯลฯ

2.2 เพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชนในการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และเตรียมการเป็นสถาบันการเงินชุมชนในอนาคต โดยการพัฒนาให้มีความรู้ด้านหลักการบัญชี การบริหารจัดการ พัฒนาพนักงานของกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการและกำหนดผลิตภัณฑ์ในการให้บริการสมาชิก

3. รูปแบบการถ่ายทอดความรู้สู่กองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชนที่กำหนดไว้

3.1 การจัดอบรม เฉพาะเรื่องให้แก่คณะกรรมการ ของกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชนหรือสมาชิกแกนนำรวมถึงพนักงานของกองทุนหมู่บ้าน (ถ้ามี) ในหัวข้อดังนี้

3.1.1 หลักการบัญชีกองทุนหมู่บ้าน/วิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

3.1.1.1 หลักการบัญชีพื้นฐาน

3.1.1.2 งบการเงิน และการจัดสรรกำไร

3.1.2 หลักการบริหารจัดการ

3.1.2.1 การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

3.1.2.2 ระเบียบว่าด้วยกองทุนหมู่บ้านของสำนักงานคณะกรรมการกองทุน

หมู่บ้าน

3.1.2.3 การนำพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติและระเบียบฯ มาเป็นหลัก

ในการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน ฯ หรือของวิสาหกิจชุมชน

3.1.3 การเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นสถาบันการเงินชุมชน

4. คุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ

เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กองทุนละ 3 คน โดยต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านจัดทำบัญชี 1 คน หรือคณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชน ๑ ละ 3 คน โดยต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านจัดทำบัญชี 1 คนเช่นกัน รวมทั้งสิ้น 49 กองทุนและวิสาหกิจชุมชน 12 แห่ง ดังนี้

4.1 เป็นกองทุนที่ใช้บริการสินเชื่อ ของ ธกส. จำนวน 36 กองทุน

4.2 เป็นกองทุนชั้น AAA ที่ยังไม่ได้ใช้บริการสินเชื่อของธนาคาร 13 กองทุน

4.3 เป็นวิสาหกิจชุมชนที่ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารหรือได้รับการสนับสนุนการ

ดำเนินงานจากธนาคาร 12 แห่ง

5. ระยะเวลา และสถานที่

รุ่นที่ 1 กำหนดจัดการอบรมในวันที่ 8-9 ธันวาคม 2548 ตั้งแต่เวลา 9.00 –16.00 น. ณ ห้องประชุมมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย (ปวช. อีงภากรณ์) ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เฉพาะกองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองชัยนาท

รุ่นที่ 2 กำหนดจัดการอบรมในวันที่ 10-11 ธันวาคม 2548 ตั้งแต่เวลา 9.00 –16.00 น. ณ .ศาลาเอนกประสงค์วัดใหญ่ ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เฉพาะกองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอมโนรมย์

6. งบประมาณเพื่อการดำเนินการ

งบประมาณที่ธนาคารจัดสรรให้ กองทุน/วิสาหกิจชุมชนละ 200 บาท รวม 61 กองทุน เป็นเงิน 12,200 บาท ประกอบด้วย ค่าอาหารและสถานที่ 10,000 บาท ค่าตอบแทนวิทยากร 1,200 บาท ค่าจัดทำเอกสารและอื่นๆ 1,000 บาท

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 กองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง และเป็นเครือข่ายทำธุรกิจเชื่อมโยงกับธนาคารและวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ

7.2 กองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชนที่ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารหรือได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากธนาคาร ได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมด้านหลักการบัญชี การบริหารจัดการ พัฒนาพนักงานของกองทุนหมู่บ้านและกำหนดผลิตภัณฑ์ให้บริการสมาชิก สำหรับการเป็นสถาบันการเงินชุมชนในอนาคต

8. ผู้รับผิดชอบโครงการ

8.1 นายสุวัฒน์ คมวัชระ	ผู้จัดการสาขาชัยนาท	ผู้อำนวยการโครงการ
8.2 นายบุญล กล้วย	ผช.ผจข.(พัฒนาธุรกิจ)	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโครงการ
8.3 นายสุพร ร่วมสุข	หนก.เมืองชัยนาท	ผู้ประสานงาน
8.4 นายตราวุธ ดีมาก	หนก.มโนรมย์	ผู้ประสานงาน
8.5 นายสมนึก ขวัญเพชร	พนักงานพัฒนาธุรกิจ 7	ผู้ช่วยประสานงาน
8.6 นายสมพงษ์ จันทโทภาส	พนักงานพัฒนาธุรกิจ 7	ผู้ช่วยประสานงาน
8.7 นางขวัญตา ศรีภักตยาวัฒน์	หัวหน้าพนักงานธุรการ	เลขานุการ

กำหนดการอบรมการสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 8-9, 10-11 ธันวาคม 2548

ณ มูลนิธิบูรณะและพัฒนาชนบทจังหวัดชัยนาท และ
ศาลาเอนกประสงค์วัดใหญ่ ต.ท่าฉนวน อ.มโนรมย์ ชัยนาท

วันที่ 1

- 8.30 น. – 9.00 น. ผู้เข้ารับการอบรมลงทะเบียน/รับเอกสาร
- 9.10 น. – 9.30 น. ประธานกล่าวเปิดอบรม
- 9.30 น. – 10.30 น. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชน
- 10.30 น. – 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.45 น. – 12.00 น. การจัดทำบัญชี
- 12.00 น. – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. – 14.30 น. การจัดทำบัญชี (ต่อ)
- 14.45 น. – 16.00 น. การปิดบัญชีและการจัดทำงบดุล

วันที่ 2

- 8.30 น. – 9.00 น. ผู้เข้ารับการอบรมลงทะเบียน
- 9.00 น. -10.30 น. ทบทวนบทเรียน
- 10.30 น. – 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.45 น. – 12.00 น. การพัฒนาเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและวิสาหกิจชุมชน
- 12.00 น. – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. – 14.30 น. การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
- 14.30 น. – 15.30 น. การเตรียมความพร้อมเป็นสถาบันการเงินชุมชน
- 15.30 น. – 15.45 น. ปิดการอบรม

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นายศราวุธ ดีมาก
วัน เดือน ปีเกิด	30 ธันวาคม 2500
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	33/1 หมู่ที่ 1 ตำบลจี่วราย อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาย่อย มโนรมย์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	ผู้จัดการสาขาย่อย (พนักงานพัฒนารูทกิจ 8)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2518	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2524	ศศ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2550	ศศ.ม. (ยุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี